

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ І СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
У ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

**МАТЕРІАЛИ МІЖВУЗІВСЬКОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
27 ТРАВНЯ 2020 РОКУ**

ХАРКІВ – 2020

УДК 37.013.42
ББК 74.60
А 43

За редакцією
доктора педагогічних наук, професора,
завідувача кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
Васильєвої Марини Петрівни

Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали міжвузівської дистанційної студентської науково-практичної конференції 27 травня 2020 року / за ред. М.П. Васильєвої. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2020. 129 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 3 від 12.05. 2020 р.).

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020.
© Кафедра соціальної роботи і соціальної
педагогіки, 2020.
© Васильєва М.П., 2020.

ЗМІСТ

НАУКОВІ СТАТТІ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....7

Авдашкова А.І., Васильєва М.П. СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....7

Бувалкіна Ю.С. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ.....11

Буркова М.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ДО ФОРМУВАННЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ У СТАРШОКЛАСНИКІВ-ВИХОВАНЦІВ ІНТЕРНАТНОГО ЗАКЛАДУ.....15

Вальваха-Дмитренко О.В. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ20

Візіренко О.В. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....24

Герасименко А.Ю. КОРЕКЦІЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....27

Гольфельд Т.Г. ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ БАГАТОДІТНОЇ СІМ'Ї.....32

Коломієць Т.О., Шеплякова І.О. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....37

Куряча С.В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФІЛАКТИКИ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....42

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ ДО ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент Н.Д. Кабусь

Анотація. У статті розглядається процес підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до здійснення профорієнтаційної роботи у закладах загальної середньої освіти, що є важливим напрямом професійної діяльності соціального педагога. Доведено, що ефективність профорієнтаційної діяльності визначається професійною готовністю майбутнього фахівця до розробки й реалізації системи профорієнтаційної роботи в закладах освіти, що потребує цілеспрямованого її формування під час навчання в університеті. Підкреслено, що така готовність містить мотиваційно-ціннісну, когнітивну й діяльнісно-творчу складові й має розвиватися в різних видах діяльності під час професійної підготовки майбутніх фахівців – навчальній, соціально-виховній, практичній, волонтерській, самоосвітній.

Ключові слова: професійна орієнтація, соціальний педагог, професійна підготовка, готовність, методи профорієнтаційної роботи.

Vizirenko O.V. Theoretical Aspects of Training Future Specialists of the Social Field for Providing Vocational Guidance in General Education Schools

Annotation. The article considers the process of future specialists in the social field training for providing vocational guidance in general education schools which is an important area of professional activity of a social pedagogue. It is proved in the article that the effectiveness of vocational guidance activities is determined by the professional readiness of future specialist to develop and implement the system of vocational guidance work in educational institutions, which requires purposeful its formation during university studies. It is emphasized that such readiness contains motivational-value, cognitive and activity-creative components and should be developed in various types of activity during professional training of future specialists – educational, social-educational, practical, volunteer, self-educational.

Keywords: vocational guidance, social pedagogue, professional training, readiness, methods of vocational guidance.

Актуальність дослідження. Проблема підготовки учнів до свідомого вибору професії в наш час є актуальною тому, що орієнтація на певну професійну діяльність, свідомий вибір свого життєвого шляху є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу. Саме через незнання правил вибору професії, ситуації на ринку праці більшість молодих людей обирають професію, яка не відповідає їх інтересам та вподобанням й зумовлює іноді марну втрату

часу на оволодіння професією, за якою людина не планує працювати в майбутньому. Відзначимо, що значний інтерес у практичних та шкільних психологів, соціальних педагогів викликає проблема профорієнтаційної роботи з підлітками, її методи та форми, різноманітні методики професійного самовизначення. Соціальний педагог як важливий суб'єкт і координатор такої діяльності в навчальному закладі має бути готовим до здійснення системи профорієнтаційної роботи, спрямованої на допомогу підростаючому поколінню у самовизначенні та усвідомленні доцільності свого професійного вибору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить, що проблемі профорієнтації приділяють увагу дослідники різних наук – економіки, медицини, філософії психології, педагогіки та соціології (К. Альбухова-Славська, В. Андреев, Є. Клімов, В. Левін, О. Джура, А. Ковальова, Л. Рябова, І. Прокопенко та ін.). Вивченню проблеми професійного самовизначення молоді присвячено праці О. Джури, Л. Мітіної, О. Дебенько, К. Нестеренко, О. Тополь, Д. Разанова. Питання підготовки соціальних педагогів досліджували С. Батищев, А. Алексюк, А. Джуринський, В. Сластьонін та ін.

Метою статті є висвітлення теоретичних аспектів підготовки майбутніх фахівців соціальної галузі до профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Соціально-економічні зміни в нашій країні характеризуються складністю процесів, що відбувається на ринку праці, які передбачають необхідність удосконалення змісту, форми і методів підготовки молоді до успішного професійного вибору й формування своєї перспективної професійної траєкторії. Здійснення зазначеного вибору вимагає цілеспрямованого процесу, метою якого є виявлення свого майбутнього призначення, адже професійне самовизначення – основа самоствердження людини в суспільстві, одне із головних і найважливіших рішень у житті.

Результатом процесу професійного самовизначення у старшому шкільному віці є вибір майбутньої професії. Допомога учням у правильному виборі професії передбачає необхідність спеціальної організації їх діяльності, що включає знання про себе і про світ професійної праці з подальшим співвіднесенням знань про себе зі знаннями про професійну діяльність. Ці компоненти є основними складовими процесу професійного самовизначення на етапі вибору професії. Крім цього, однією з проблем, що виникають під час входження молоді людини у професійне середовище, є її відповідність рівню вимог професійного середовища, а також відповідність специфіки професійної діяльності очікуванням особистості. Успішне вирішення означених проблем можливе за умови реалізації системи професійної орієнтації учнівської молоді.

Важливими суб'єктами профорієнтаційної роботи є висококваліфіковані соціальні педагоги, які здійснюють цю діяльність. Слід відзначити, що профорієнтаційна робота у загальноосвітніх закладах є багатогранною та відповідальною. Здійснений науковий пошук [1; 2; 3] свідчить, що складовими профорієнтаційної діяльності у закладах освіти є професійна освіта,

професійна діагностика, професійне виховання, професійне консультування. Все це сприяє професійному самовизначенню учнів, насамперед виявленню й розвитку здібностей, формуванню мотивів вибору професії, професійних інтересів, моральних та інших якостей, важливих для майбутньої трудової діяльності.

Професійна підготовка соціальних педагогів передбачає опанування комплексом знань, зокрема, про систему профорієнтаційної роботи, її компоненти, учасників, етапи здійснення, методи та форми роботи; світ професій, їх класифікації, вимоги професії до фахівця, ринок праці, умови навчання та працевлаштування; про особистість, її фізичний, психологічний та соціальний розвиток, а також формування умінь та навичок профорієнтаційної роботи. Підготовка школярів до професійного самовизначення забезпечується різноманітними формами та методами профконсультаційної роботи, з якими майбутні соціальні педагоги ознайомлюються в процесі вивчення дисциплін, спрямованих на засвоєння основних закономірностей та особливостей профорієнтаційної роботи, оволодіння комплексом вмінь та навичок, необхідних для здійснення успішної професійної діяльності у молодіжному середовищі.

У результаті вивчення означених дисциплін здобувачі освіти мають оволодіти знаннями про профорієнтаційну діяльність в цілому; зміст, складові профорієнтації, її функції, види, форми; особливості профорієнтаційної діяльності з різновіковими категоріями учнів; уміннями визначати професійну спрямованість особистості й розробляти та реалізовувати систему профорієнтаційної роботи серед молоді.

Відзначимо, що підготовка школярів до професійного самовизначення забезпечується різноманітними формами та методами профорієнтаційної роботи, з якими майбутні соціальні педагоги ознайомлюються у процесі вивчення навчальних дисциплін. Реалізація системи профорієнтаційних заходів створює умови для залучення учнів у різноманітні види пізнавально-перетворювальної діяльності в освітньому процесі. Розпочинається профорієнтаційна діяльність зазвичай з ознайомлення школярів зі світом професій та основами сучасного виробництва. Згодом форми та методи профорієнтаційної роботи спрямовуються на підготовку учнів старшої школи до самостійного та усвідомленого профільного самовизначення. Результатом такої діяльності старшокласників стає трансформація інтересу до професії у професійний інтерес та побудова на цій основі професійних намірів, які змістовно віддзеркалюють індивідуальну освітню траєкторію.

Під методами професійної орієнтації розуміємо способи спільної діяльності соціального педагога та учнів, які забезпечують їх підготовку до професійного самовизначення. Методи поділяються на: пояснювально-ілюстративні або репродуктивні (бесіда, розповідь, пояснення, лекція, демонстрація, ілюстрація явищ та процесів); інформаційно-пошукові (проблемний виклад, евристичні бесіди, методи організації дослідницької діяльності, спостереження, робота з літературою тощо); активні методи (ділові

ігри, метод занурення з елементами гри, контекстне навчання, ігри-вправи, аналіз ситуацій, «мозковий штурм», тематичні дискусії тощо). При цьому важливим є використання методів, які дозволяють формувати знання та вміння учнів шляхом їх залучення до активної пізнавальної діяльності, й сприяють розвитку емоційно-вольової сфери учнів, формуванню стійкої особистісно-соціальної спрямованості особистості, її свідомому професійному самовизначенню з урахуванням індивідуальних пріоритетів, здібностей та інтересів особистості. які створюють умови для розвитку творчої активності старшокласників, активізації їх професійного самовизначення.

Ефективність такої діяльності визначається професійною готовністю майбутнього фахівця до розробки й реалізації системи профорієнтаційної роботи в закладах освіти, що потребує цілеспрямованого її формування в процесі навчання у закладі вищої освіти. Така готовність містить мотиваційно-ціннісну, когнітивну й діяльнісно-творчу складові й має розвиватися в різних видах діяльності під час професійної підготовки майбутніх фахівців – навчальній, соціально-виховній, практичній, волонтерській, самоосвітній.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, здійснення профорієнтаційної роботи у загальноосвітніх закладах є важливим напрямом професійної діяльності соціального педагога. Професійна підготовка соціальних педагогів має здійснюватись протягом усього періоду навчання, що передбачає закріплення теоретичних знань під час проходження навчальних та виробничих практик й має забезпечувати здобуття досвіду розробки й реалізації системи профорієнтаційної діяльності в закладах освіти, що створюють умови для розвитку творчої активності старшокласників, активізації їх професійного самовизначення.

Список використаних джерел:

1. Васильєв В.В. Система адаптації робітників до професійної діяльності. Дніпропетровськ: ДДУ, 1999. 300 с.
2. Мельник О.В. Зміст, форми та методи профконсультаційної роботи зі старшокласниками в процесі профільного навчання: наук.-метод. посіб. К.: Педагогічна думка, 2008. 56 с.
3. Овчарова Р. В. Справочная книга социального педагога. М.: ТЦ «Сфера», 2001. 480 с.

Герасименко А.Ю.

КОРЕКЦІЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Н.О. Єсіна

Анотація. У статті проаналізовані юридичний, психологічний, соціологічний, педагогічний, соціально-педагогічний підходи до визначення поняття «девіантна поведінка»; здійснено аналіз причин виникнення девіантної